

L
ep

1957

SAUSIS

NR. 1

1957 SAUSIS Nr. 1

Redaguoja:
Stepas Zobarskas

Administruoja:
Nekalto Prasidėjimo Seserys

Leidžia:
Lietuvių Kultūros Institutas

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Raštus, pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn.

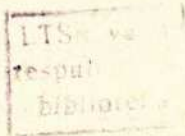
ŠIAME NUMERYJE:

1. Jonas Rūtenis, KETURI VĖJAI	1
2. Lietuvių l. daina, UŽTEKA SAULUŽĖ	4
3. L. Petravičius, TVENKINIO KARALIENĖ	5
4. Negrų pasaka, KAS STIPRESNIS	7
5. Regina Raugalytė, VĖJELIS	9
6. Nežinomas autorius, GARVEŽIUKAS, KURIAM PAVYKO	10
7. St. Malaišis, KVIETĖ MEŠKIUKAS	12
8. Brazilijos indėnų pasaka, KAIP BRIEDIS IR JAGUARAS NAMU DALIJOS	12
9. Lietuvių pasaka, MEŠKA IR PAMESTINUKĖ	15
10. Vaclovas Čižiūnas, TOKIA BUVO LIETUVA	20
11. Kazys Rinka, KOVOS DĖL JAV NEPRIKLAUSOMYBĖS	23
12. Danutė Lipčiūtė, TAU MELDŽIUOS	28
13. St. Malaišis, TA SRIUBUTĖ IR SPURGAI	30
14. ATŽALĖLĖS, GALVOSŪKIAI	31
15. Stepas Zobarskas, ATSISVEIKINIMAS SU SKAITYTOJAIŠ	32

Viršelis: P. Osmolskio, Iliustracijos: P. Osmolskio, A. Korsakaitės, L. Vilimo ir V. Maželio.

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn. Editor: Stepas Zobarskas, Woodhaven 21, N.Y. January, 1957, Vol. 8, No. 1. Subscription: \$3.00 yearly. Outside U.S.A.—\$3.50 yearly. Single Copy 30¢. Entered as second-class matter at the post office in Putnam, Conn.

Immaculata Press

Mergelė ėmė kilti į erdvę.

KETURI VĖJAI

JONAS RŪTENIS

Visuotinas keturių vėjų sąskrydis paskelbtas visuose rytiniuose laikraščiuose. Tačiau niekas ten nedrįsta užklysti, nes susirinkimo erdvę saugoja galingas Aras.

Iš pat ryto jis jau budi erdvėje. Savo galingais ir plačiais sparnais šmaikščiai raižo padangę, o savo mitriomis akimis seka kiekvieną krustelėjimą žemėje. Tik retkarčiais nusileidžia ant uolos, pasižvalgo į šalis ir vėl kyla sargybos eiti.

Tą vietą iš visų keturių pusių juosia milžiniški kalnai.

Giliame slėnyje čiurlena upelis. Krantai pasipuošę kalnų gelėm. Dvi pakilusios uolos, tarytum tyčia suglaustos, — tai būsimųjų iškilmių vartai. Jų kupros pasipuošusios kalnų vijokliais. Kiek toliau nuo vartų, įsirėmusi į debesis, stūkso plokšti uola. Tai Vakario vėjo sostas. Į rytus — smaila, vos akim užmatoma, ketera, — tai Rytų vėjo šventovė. Kryžmai dar dvi didžiulės kupros, kurių plyšiuose raudonuoja kalnų žibuoklės. Tai Šiaurės ir Pietų vėjų buveinės.

Sargybinis pakaitomis aplanko kiekvieno vėjo sostą ir viską atidžiai apižūri, lyg bijodamas, kad ko blogo neatsitiktų šiems keturiems pasaulio viešpačiams.

Aras žino, kad jie visi pribus sutartą valandą, kuri, deja, ir jam pačiam nežinoma. Jis tik žino, kad juos visus čia atlydės jų nuolatinės palydovės — laumės.

Toks susirinkimas būna kartą per metus. Aras tik iš savo senelio pasakojimų apie tai žino. Jis tarytum šiandien girdi savo senelio balsą,

kai jis, prieš mirdamas surinkęs savo plačią giminę, davė savo gyvenimo apyskaitą. Tada jis paminėjo ir apie keturių vėjų susirinkimą. Jis kalbėjo apie jų palydoves — laumes, kurios esančios viena už kitą gražesnės.

Vakario vėjo laumė esanti pusiau žmogus, pusiau paukštis. Jos veidas baltas kaip marmuras.

Pietį atlydinti nepaprasto grožio mergelė. Jos balta suknia papuošta mėnulio atlaužom, o jos tamsiuose plaukuose įsegtos amžinai nevystančios rožės.

Rytį lydinti meili senutė. Ji vilkinti meškos kailiais, o jos kojos esančios apautos ilgais baltais veltiniais. Jos žilus plaukus puošianti snieguolių karūna.

Šiaurys visados jaučiąsis nuskriaustas, nes jo palydovė esanti bjauri. Raudonas, it įkaitinta geležis kūnas, ragai ir bjaurios kanopos neteikdavo pasigerėjimo.

Sargybinis krūptelėjo. Išsigando. Jis pats nepajuto, kaip nuklydo į prisiminimus ir ramiausiai tūnojo susirinkimo aikštės viduryje. Jį net šiurpas nukrėtė pagalvojus, kad jis čia snūduriuoja, o ten kažin kas dedas.

Susigriebė, suplasnojo sparnais ir iškilo erdvėn. Niekur nei gyvos dvasios. Pasišokinėdamas šneka upelis, vienas už kitą labiau skleidžiasi ir kvepia kalnų žiedai. Jie tarytum nori įtikti vėjų laumėm. Jie būtų laimingi, kad jos nuskintų juos ir įsegtų į savo drabužį ar plaukus — nors vienintelei akimircai.

Artėjo vakaras. Pavargo Aras. Bet vos tik pagalvojo pailsėti, kaip kažkas suūžė ir iš debesų išniro visi Keturi Didieji susirinkimo dalyviai. Paskui juos atsekė ir jų laumės.

Visi užėmė savo sostus.

Pirmajam pasisveikinimui išlenkė didžiules gėrimų taures.

Vakaris lenkė pirmas, o jo dailioji laumė pasekė paskui jį. Taurės šone nušvito didelės raidės “Gyvybės vanduo”.

Pietys lenkė antrasis. Gražioji mergelė laikė rankoje vynuogių kekę, o ties jos galva sukosi baltas balandis su žalia alyvų šakele. Taurės šone buvo įrašas: “Taika ir ramybė”.

Rytis buvo tretysis. Jo kailiniuota laumė sėdėjo rami ir savo grubiomis rankomis žarstė snieguoles. Taurės šone, mažytėmis, lyg vilko akelėmis, žibėjo įrašas: “Per aukas ir pasišventimą”.

Šiaurys sunkiai alsavo ir vis dar nesirengė kelti draugiškumo taurės. Užtat jo palydovė cypdama maišė kažin kokį skystimą ir pasi-

gardžiuodama ragavo. Taurės šone nebuvo jokio įrašo, o ir pati taurė netviskėjo taip, kaip pirmosios.

Po to prasidėjo kalbos. Pirmas pasišovė kalbėti Šiaurys. Vienu ypu, nieko nepakviesdamas jo pasekti, išlenkė taurę ir prabilo:

— Į jokias nuolaidas ar susitarimus aš nesileidžiu, nes nieku pasaulyje aš nepasitikiu ir iš viso nežinau, kokiam reikalui esu čia pakviestas. Jei kas skundžiasi, kad aš nudraskau medžių lapus ir užgniaužiu gyvybę, tai tas meluoja. Visi, kuriems aš įsakinėju ir kurie manęs klauso yra patenkinti, smagūs ir sotūs. Mano karalijoje visiems laisvė, laimė, teisė ir lygybė.

Už Pietį kalbėjo gražioji mergelė. Jos malonus balsas pavergė visus. Ji sakė:

— Visi, kurie mane girdite, būkite nuoširdūs ir draugiški, nes mūsų tikslas būti visiems drauge ir visomis išgalėmis išlaikyti šventus ir nežemiškus, pilnus išminties, žodžius — “Taika ir ramybė geros valios žmonėms”.

Vakaris linkčiojo jai pritardamas, paskui tarė:

— Labiausiai iš visų tik tu man patikai. Todėl aš, visus metus saugojęs valdžios lazda, dabar įduodu tau. Taika ir ramybė tebūna žemėje.

Mergaitė, paėmusi lazda, iškėlė rankas į debesis. Ji meldėsi. Jos malda tildė kalnų užimą. Visi žiūrėjo į ją nustebę. Aras išplėtė savo sparnus ir krito ties mergelės kojomis. Mergelė atsisėdo ant jų ir ėmė kilti į erdvę.

Jie kilo vis augštin ir augštin, ir juos abu supo akinanti saulė. Jie skrido tolyn, nešdami į kiekvieną širdį ramybę, į kiekvienus namus — meilę, į kiekvieną šalį — laisvę...

Kitos dienos laikraščiai įsidėjo to reginio nuotraukas ir po jomis padėjo parašą: 1957.

UŽTEKA SAULUŽĖ

(lietuvių liaudies daina)

Užteka saulužė,
Daulėlio lėlio,
Aplinkui dangųžį,
Daulėlio.

Užteka saulužė,
Daulėlio lėlio,
Aplinkui dangųžį,
Daulėlio.

— Apeiki. motule,
Daulėlio lėlio,
Aplinkui dvaružį,
Daulėlio.

— Apeiki, saulužė,
Daulėlio lėlio,
Aplinkui oružį,
Daulėlio.

Paskaityk, motule,
Daulėlio lėlio,
Ar visos dukružės,
Daulėlio.

Paskaityk, saulužė,
Daulėlio lėlio,
Ar visos žvaigždutės,
Daulėlio.

— Jau skaitau neskaitau,
Daulėlio lėlio,
Jau vienos ir nėra,
Daulėlio.

— Jau skaitau neskaitau,
Daulėlio lėlio,
Jau vienos ir nėra,
Daulėlio.

Vyriausios dukružės,
Daulėlio lėlio,
Kur anksti atsikėlė,
Daulėlio.

Šviesiausios žvaigždutės,
Daulėlio lėlio,
Kur anksti užtekėjo,
Daulėlio.

Kur anksti atsikėlė,
Daulėlio lėlio,
Ir vėlai atsigulė,
Daulėlio.

Kur anksti užtekėjo,
Daulėlio lėlio,
Ir vėlai nusileido,
Daulėlio.

Linų verpėjėlės,
Daulėlio lėlio.
Drobelių audėjėlės,
Daulėlio.

TVENKINIO KARALIENĖ

L. PETRAVIČIUS

Ant Šventosios kranto, prie pat vandens malūno, stovi šimtametis ąžuolas. Vanduo po milžino medžio šaknimis taip giliai pasigrauzė, jog tvenkinyje nelyginant koks povandeninis rūmas atsirado. Storos ąžuolo šaknys, lyg kolonos laiko rūmų stogą, o tarp susiraizgusių plokščių šaknelių ir vandens žolių juoduoja skylės — tai rūmo langai ir durys.

Atsivėrė žalios maurų durys, ir pro jas iš rūmo išplaukė didžiulė lydeka.

Tvenkinio viduryje čypsėdami plaukiojo penki ančiukai. Staiga suraibuliavo vanduo, pasirodė žalsva lydekos galva. Žuvis baisiai išsižiojo, sugriebė vieną ančiuką ir vėl dingo vandens gelmėje. Ant tvenkinio kranto sėdėjęs žvejys net aiktelėjo iš nustebimo.

Praėjo koks pusvalandis. Tvenkinio pakraštyje, sekliame užutekyje sujudo žalsvos bangelės. Joms nurimus, žvejys pamatė didžiąją lydeką, besišildančią saulėje.

— Graži — tikra tvenkinio karalienė, — tarė sau žvejys ir, kažką sugalvojęs, pasišalino.

Vakare, kai saulėlydis rausvai nušvietė ąžuolą, žvejys vėl atėjo prie tvenkinio. Jis užmetė meškeres ir pritūpęs stebėjo vandens paviršiuje pūpsančias plūdes. Vienoje ir toje pačioje vietoje spurdėjo ant kabliuko užmautas karosėlis. Jis plaukiojo iš lėto, nes kabliukas ir švininis pasvarėlis trukdė greitai judėti. Staiga plūdė murkterėjo ir vėl iškilo. Žvejys paėmė meškerykotį į rankas, bet delsė — kirsti dar peranksti. Lydeka čiupo karosėlį per vidurį ir, suspaudus danti-

mis, suko jį, norėdama sugriebti už galvos. Lydeka visada čiumpa žuvį per vidurį, o ryti pradeda tik nuo galvos.

Plūdė murktelėjo, lyg sakydama žvejui:

— Palauk! Plėšrūnė dar jauko neryja, tik sukalioja!

Plūdė antrą kartą murktelėjo ir jau nebeiškilo. Žvejys žino plūdės paslaptį: reiškia, lydeka ryja karosėlį.

Plūdė nugrimzdo dar giliau ir pasinešė į šalį: plėšrūnė bėga su grobiu.

Žvejys užkirto. Meškerykotis sulinko, subangavo vanduo, o ašutinis valas tik pjauna vandenį, tik zvimbiam — taip stipriai lydeka jį tampo. Karalienė kad mesis į šalį, kad šoks į priekį, kad trenksis atgal... Meškerykotis suvirpėjo, valas trūko, o lydeka pabėgo ir kabliuką su karosėliu nusinešė.

Praėjo savaitė. Tvenkinyje liko tik vienas ančiukas. Jų savininkas ne juokais supyko ir paprašė prityrusių žvejų pagauti vagilę. Jie visą krantą apsupo tinklu. Apatinę ir viršutinę tinklo pavaras traukė iš karto. Taip susidaro gilesnis maišas, ir žuvims sunkiau per tinklo viršų peršokti. Tačiau tinklą ištraukė pustūstį. Vos keli ešeriukai tepakliuvo. Kur dingo karalienė? Per viršų neperšoko ir tinkle jokios skylės neprasplėšė.

— Vyrai! — riktelėjo ant kranto sėdėjęs senukas. — Pasitaiko, kad lydeka, neradusi kitos išeities, į dugno dumblą įkiša galvą ir laužia. Tinklo apačia nuslenka slidžia jos nugara. Tiek ją ir tematys!..

Žvejai vėl apsupo užutekį ir, kiek palaukę, pradėjo valksną. Netoli kranto jie tinklą traukė lėčiau. Du vyrai įbrido vandenin ir rankomis grabaliojo dugną. Didelės ir mažos lydekos gulėjo įsiknitusios į dumblą ir laukė, kol virš jų praslinks tinklo pavara. Žvejai jas graibė rankomis ir vis metė į krantą.

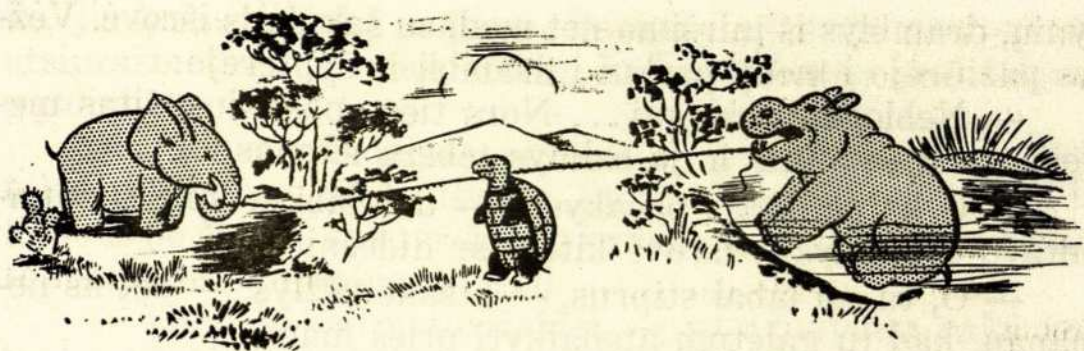
— Kur karalienė? — riktelėjo kažkas.

Ir su tais žodžiais kad pūkstels stambi uodega. Vandens purslai net krante sėdinčius aptaškė.

Vyrai greičiau truktelėjo tinklą. Iš dumblo išbaidyta karalienė nardė viduryje tinklo. Žvejai sučiupo ją už pažiaunų ir ištraukė iš vandens.

Pasimuisčiusi, didžiulė lydeka nurimo. Ji galėjo sverti penkiolika ar aštuoniolika svarų. Ant jos ramos nugaros augo vandens kerpių kuokšteliai. Dantytuose nasruose matėsi įkibę nutrauktų meškerių vašiukai. Šalia jų, lyg auksinis dantis, žibėjo spiningo blizgė.

Visi džiaugėsi, šūkavo. Staiga karalienė susirietė į didelį žiedą. Paskui atsitiesdama taip smarkiai trenkė, kad žvejai jos nebeišlaikė rankose. Pasiekusi žemę, ji pasistojo ant tvirtos uodegos, pasispyrė ir pūkstelėjo į vandenį. Tiek ją žvejai ir bematė.

KAS STIPRESNIS?

(negrų pasaka)

Gyveno trys kaimynai: vėžlys, dramblys ir begemotas. Iš visų trijų vėžlys buvo pats mažiausias. Dramblys ir begemotas nesiteikdavo net į jo pasveikinimus atsakyti. Jie buvo labai nemandagūs, ir vėžlys nutarė juos pamokyti.

Kartą vėžlys ėjo pakrante ir pamatė upėje besimaudančią begemotą. Septynis kartus šaukė vėžlys, kol begemotas atsigrižo. Jis išdidžiai žvilgterėjo į vėžlį ir pasakė, kad tas daugiau nedrįstų šūkalioti ant begemoto upės kranto.

— Nuo kada upė priklauso tau? — nustebo vėžlys.

— Traukis į šalį, nekalbėjęs! — šėlo begemotas.

— Tai galvoji, kad esi stipresnis už mane, — nusijuokė vėžlys. — Kiekvienas gali liežuviu pliaukšti. Verčiau paimekim virvę ir tempkime kiekvienas į save. Tada pamatysi, kuris iš mudviejų stipresnis.

— Ką? — suriaumojo begemotas. — Eiti imtynių su tavim? Aš tave permesiu per galvą greičiau, negu gyvatė sušpėtų įgelti.

— Na, ir pagyrų puodas esi, — vėl ėmė juoktis vėžlys. — Žinoma, aš tavęs gal ir nepermesčiau per galvą, bet tau vis tiek nenusileisiu.

Ir vėžlys susitarė su begemotu, kad rytojaus dieną jie vėl susitiks ant upės kranto ir išmėgins savo jėgas.

Susitaręs su begemotu, vėžlys nurėpliojo jieškoti dramblio.

Dramblys buvo atsigulęs pokaičio ir labai užpyko, kai vėžlys jį pažadino. O kai sužinojo, kad vėžlys jį kviečia im-

tynių, dramblys iš įniršimo net medį su šaknimis išrovė. Vėžlys pažiūrėjo į medį, paskui į dramblių ir šypsterėjo:

— Neblogai, neblogai... Nors tiesą pasakius, šitas medelis gana jaunutis ir jo šaknys tebėra silpnos.

— O ką tu dabar pasakysi? — dar labiau įniršęs sutrimtavo dramblys ir išrovė kitą, dar didesnę medį.

— O, tu esi labai stiprus, — atsakė vėžlys, — bet aš nemanau, kad tu galėtum atsilaikyti prieš mane.

Dramblys pradėjo juoktis:

— Daug esu linksmy dalykų savo gyvenime girdėjęs, bet šitas yra pats linksmiausias. Aš tave permesiu per savo galvą greičiau, negu bitė suspėtų įgelti.

— Pamatysim, — abejingai atsakė vėžlys. — Jeigu nebijai, tai ateik rytoj ant upės kranto. Ten mes tempsim virvę tol, kol vienas iš mūsų nugalės, arba kol truks virvė. Tada bus aišku, kad mudviejų jėgos yra lygios.

Begemotas nemiegojo visą naktį. Jis treniravosi. Dramblys buvo įsitikinęs, kad jis yra stipriausias žvėris visoje Afrikoje, ir kuo ramiausiai knarkė. O vėžlys per visą naktį nupynė iš vijoklių ilgą, stiprią virvę.

Vos praaušus, vėžlys vieną virvės galą įdavė drambliui ir nuskubėjo pas begemotą. Virvė buvo labai ilga, o ant kranto augo augšta žolė. Žvėrys nematė vienas kito ir jie abu galvojo, kad eina imtynių su vėžliu. Tuo tarpu vėžlys šūkterėjo:

— Tai ką, ar jau pasiruošei? Pradėkim!

Begemotas patraukė iš visų jėgų. Jis galvojo nugalėti vėžlį vienu trukterėjimu. Virvė įsitempė kaip styga, tačiau priešininkas nepajudėjo nė vieno žingsnio.

— Oho! — sumurmėjo begemotas. — Pasirodo, tas vėžliukas turi nemažą jėgą.

Dramblys taip pat patraukė iš visų jėgų. Dar niekuomet jis nebuvo taip įsirežęs. Tačiau priešas tvirtai laikėsi. Po kiek laiko ir dramblys atsiduso:

— Fu! Tiesiog keista, iš kur vėžlys turi tiek jėgą!

Taip jie tampėsi kelias valandas, bet nei drambliui nei begemotui nepavyko patraukti savo varžovo nė pusės žingsnio. Ilgainiui abu ėmė ilsti. Tada grįžo papietavęs vėžlys, išsitraukė iš kišenaitės peiliuką ir brūksterėjo per virvę.

Begemotas stovėjo ant pat upės kranto. Kai virvė trū-

ko, jis krito tiesiai į vandenį. Paskui jis turėjo visą savaite atsiprašinėti žuvų ir krokodilų, kad griūdamas juos taip išgąsdino.

Dramblys griūdamas atsitrenkė į medį. Smūgis buvo toks stiprus, kad medis išvirto. Ilgai raivėsi dramblys, kol išlindo iš po šaknų, šakų ir žemių krūvos. Kai jis išlindo, pamatė netoliese besijuokiantį vėžlį.

— Tikiuos, kad nesusižeidei, — su užuojauta sakė vėžlys. — Stebiuos, kaip toji virvė galėjo taip ilgai išlaikyti. Dabar pats matai, kad abu esam vienodai stiprūs.

— Matyti tai matau, — piktai atsakė dramblys, — bet vis dar negaliu patikėti.

Ir mosykuodamas savo straubliu, nužingsniavo tolyn į girią.

Dabar vėžlys nuskubėjo prie upės.

— Kaip jauties? — paklausė begemotą. — Sveikinu tavę: esi labai stiprus. Mes abu vienodai stiprūs, ar ne tiesa?

Begemotas buvo taip nustebintas, kad negalėjo žodžio pratariti. Jis tik pritariamai linkterėjo galva.

— Užsuk kada pas mane vakarienės, — plepėjo vėžlys. — Dar pasikviesiu dramblį. Man atrodo, kad jis vienintelis žvėris, kuris gali prilygti mums savo jėga. Tiesa?

Begemotas vėl linkterėjo galva. Paskui vargais negalais pravėrė nasrus.

— Aš manau, kad mes visi trys galim būti labai geri draugai.

Tai pasakęs, begemotas užmerkė siaurutes akis ir murkterėjo giliai į vandenį.

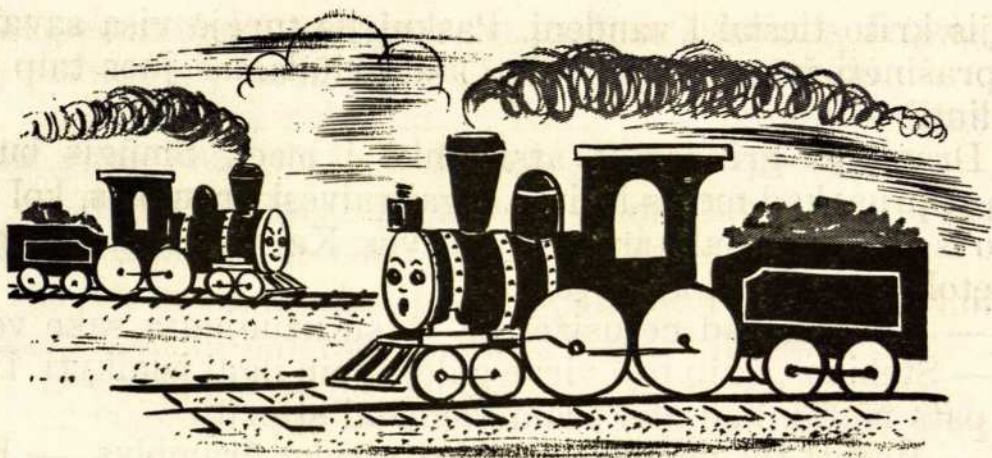
O vėžlys, linksmai dainuodamas, parėjo namo. Nuo tos dienos dramblys ir begemotas pasidarė labai mandagūs.

VĖJELIS

REGINA RAUGALYTĖ

Ar kas matė vėjelį?
Nežinau — nemačiau.
O kai pūtė į veidą —
Aš vėjelį jaučiau.

Kas šlamėjo lapelius?
Nežinau — nemačiau.
O kai krito žiedeliai —
Aš vėjelį jaučiau.

GARVEŽIUKAS, KURIAM PAVYKO

(autorius nežinomas)

Nedidelis garvežys turėjo tempti paskui save ilgiausią virtinę vagonų.

Iš karto jam neblogai sekėsi, kol priėjo kalnelį. Gi čia, nežiūrint kaip besistengė, vistiek nebegalėjo vagonų pavilkti.

Jis traukė ir traukė. Pradėjo šnypšti ir pūkšti. Trukterėjo atgal ir timpterėjo į priekį. Čū! čū!

Bet ne! Vagonai nė nemanė judintis į kalnelį.

Pagaliau jis paliko traukinį ir pats vienas ėmė riedėti bėgiais. Tik nemanykit, kad garvežiukas liovėsi dirbti? O, ne! Jis tik galvojo, kaip čia geriau užtempus vagonus.

“Tikriausia atsiras kas nors, kas man pagelbės”, galvojo bėgiais į kalnelį riedėdamas garvežiukas. Čū! čū! Čū! čū! Čū! čū!

Netrukus jis pamatė ant atsarginių bėgių bestovintį didžiulį garvežį. Jis atrodė labai didelis ir tvirtas. Riedėdamas pro šalį, garvežiukas žvilgterėjo į jį ir paklausė:

— Ar nepadėtum man užtraukt vagonų ant kalnelio? Jie tokie sunkūs ir ilgi, kad aš pats vienas niekaip nepajėgiu.

Didysis garvežys išdidžiai pažvelgė į garvežiuką, paskui pasakė:

— Ar nematai, kad mano darbo laikas šiandien jau pasibaigęs. Aš esu išteptas, išvalytas ir paruoštas sekančiai kelionei. Ne, aš tau negaliu padėti.

Garvežiukas atsiprašė už sutrukdyimą ir nuriedėjo toliau. Čū! čū! Čū! čū!

Netrukus privažiavo kitą didžiulį garvežį, stovintį ant atsarginių bėgių. Tasai šniokštė ir pūkštė, lyg būtų labai pavargęs.

“Galbūt, jis pagelbės man”, pagalvojo garvežiukas, pririedėdamas arčiau, ir paklausė:

— Ar negalėtum padėti užtraukti mano vagonų į kalnelį? Jie tokie ilgi ir sunkūs, kad aš vienas niekaip nepajėgiu.

Antrasis garvežys atsakė:

— Aš tik ką sugrižau iš ilgos, ilgos kelionės. Argi nematai, koks aš pavargęs? Argi negali gaut kito garvežio, kuris tau šį kartą pagelbėtų?

— Aš jau prašiau vieną, — atsakė garvežiukas ir nuriedėjo tolyn. Čū! čū! Čū! čū!

Po kiek laiko jis privažiavo kitą garvežiuką, tokį, kaip jis pats. Prisiartino ir paklausė:

— Ar nepadėtum man traukinio vagonų užvežti į kalnelį? Jie tokie ilgi ir sunkūs, kad pats vienas niekaip nepajėgiu.

— Žinoma, kad padėsiu! — atsakė garvežiukas. — Tau padėti man bus vienas malonumas.

Dabar abu garvežiukai grįžo atgal, kur stovėjo palikti vagonai. Abu jie užėjo į traukinio priekį, vienas paskui kitą.

Puf, puf! Čag, čū! Op, ir pasijudino!

Lėtai, lėtai pradėjo judėti vagonai. Iš lėto jie kopė į kalnelio viršūnę. O jiems taip besikeliant į viršų, mažasis garvežiukas uždainavo:

— Aš manau, kad pavyks! Aš manau, kad pavyks! Aš manau, kad pavyks! Aš manau, kad pavyks! —

Ir jiems pavyko! Jie labai greit užsikėlė ant kalnelio ir bėgte pasileido į kitą pusę.

Dabar jie vėl buvo lygumoje, ir garvežiukas pats vienas galėjo vilkti traukinį. Jis padėkojo kitam garvežiukui, kuris jam padėjo, ir atsisveikino. Paskui pasileido pirmyn, linksmi dainuodamas:

— Aš taip ir maniau, kad pavyks! Aš taip ir maniau, kad pavyks! Aš taip ir maniau, kad pavyks! —

KVIETĖ MEŠKIUKAS

ST. MALAIŠIS

Kvietė meškiukas mane į balių,
Medaus prikrovė, kaip pas karalių.

O jau medučio to gardumėlis —
Laižos meškiukas ir Adomėlis.

Automobilį pasikinkysiu,
Pilką bitutę rytoj lankysiu.

Ačiū, bitele, ačiū pilkoji,
Kad mums medučio tiek prinešiojai.

Laižos meškiukas ir Adomėlis.

KAIP BRIEDIS IR JAGUARAS NAMU DALIJOS

(Brazilijos indėnų pasaka)

Vieną dieną, upės pakrantėmis keliaudamas, briedis galvojo sau: “Sunkus mano gyvenimas. Bastausi visur, neturėdamas net savo pastogės. O taip norėtusi turėt nuosavą namelį. Ir kur berasčiau gražesnę vietelę už šitą? Imsiu ir pasistatysiu čia sau namelius.”

Taip galvodamas, briedis nukeliavo toliau.

Tą pačią dieną pro šalį ėjo jaguaras. “Mano gyvenimas pilnas pavojų ir baimės. Reikės susirasti gerą vietelę, pasistatyt namus ir apsigyvent ramiai ir be rūpesčių.” Taip begalvodamas, priėjo prie tos vietos, kur anksčiau buvo sustojęs briedis. “Kur aš berasčiau gražesnę vietelę už šitą!” — sušu-

ko jaguaras. "Čia aš ir apsigyvensiu". Ir jis nukeliavo toliau, žadėdamas netrukus vėl grįžti.

Kitą dieną briedis sugrįžo ir pradėjo statyti namus. Sunkus buvo darbas. Jis nugrėbstė lapus ir išrankiojo šakas, kad ten, kur statys namą, žemė būtų švari ir lygi. Paskui vėl nukeliavo, žadėdamas vėliau sugrįžti.

Briedžiui nuėjus, atėjo jaguaras, galvodamas pradėti statyti namus. Pamatęs, kad žemė jau nuvalyta nuo šakų ir lapų, sušuko: "Tai mūsų dievas Tupanas padeda man. Kokia laimė!" Ir jis pradėjo dėti namui pamatus. Kai pamatai jau buvo baigti ir pradėjo temti, jaguaras vėl nukeliavo į girią.

Rytą atėjęs ir pamatęs padėtus pamatus, briedis sušuko: "O, gerasis Tupanas man padeda namus statyti. Kokia laimė!" Tą dieną jis pastatė namo sienas ir sugrįžo į girią.

Kai kitą dieną atėjęs jaguaras pamatė sienas, pasakė: "Ačiū tau, Tupanai" ir uždengė stogą.

Radęs namą su stogu, briedis dar kartą padėkojo Tupanui už pagalbą ir įtaisė du kambarius: vieną sau, o kitą — Tupanui.

Paskui nuėjo į vieną kambarį ir užmigo.

Tą naktį ir jaguaras atėjo. Jis nuėjo gult į tuščią kambarį, manydamas, kad kitame kambaryje guli Tupanas, kuris jam padėjo namus statyti.

Rytą briedis ir jaguaras atsikėlė kartu.

— Ar tai tu man padėjai namus statyti? — nustebęs paklausė jaguaras.

Briedis atsakė:

— Taip. O tu man padėjai?

— Taip, — atsakė jaguaras. — Kadangi mes abu drauge pasistatėm tuos namus, tai drauge ir gyvenkim.

Briedis sutiko, ir jie apsigyveno drauge, vienas vienam kambary, kitas — kitam.

Vieną dieną jaguaras tarė briedžiui:

— Einu medžioti. Netrukus parnešiu maisto, taigi priuošk puodus su vandeniu ir prakapok malkų pečiui pakurti.

Tuo tarpu, kai briedis ruošėsi virtuvėje, jaguaras medžiojo girioje. Jis nukovė kitą briedį ir parsivilko namo. Kai jaguaro kaimynas pamatė, kokio maisto esama, labai nuliūdo. Jaguaras išvirė mėsą, bet briedis nė negalvojo valgyti.

Po to, kai jaguaras pavakarieniavo, abu nuėjo gulti. Bet briedis niekaip negalėjo užmigti, jis vis tebegalvojo apie jaguaro maistą.

Kitą rytą briedis nuėjo į girią ir ten pamatė kitą jaguarą, kuris galando nagus į medį. Bet briedis ėjo toliau, kol surado skruzdėdį, kurį indėnai tamandua vadina. Priėjo jis prie skruzdėdžio ir tarė:

— Ar žinai, kad jaguaras apie tave visokias negražias kalbas skleidžia, visaip tave apkalba?

Tai išgirdęs, skruzdėdis labai supyko. Jis priselino patyliukais prie jaguaro, puolė jį iš pasalų ir užmušė.

Dabar briedis paėmė jaguaro skerdeną ir parvilko namo. Bet kai jaguaras pamatė, kokio maisto briedis parsinešė, jam dingo betkoks apetitas.

Tą naktį nei briedis nei jaguaras nebeužmigo. Jaguaras bijojo, kad briedis neužsigeistų jo mėsos, o briedis bijojo, kad jaguaras neužsigeistų briedienos. Taip jie abudu gulėjo tylėdami. Tik tai apiaušry abiejų akys pradėjo merktis. Staiga briedis visai užsnūdo, ir jo galva, linkdama žemyn, pokšterėjo į sieną.

Tai išgirdęs, jaguaras pagalvojo, kad briedis ateina jo suėsti. Jis pašoko ir sustaugė iš baimės.

Briedis, išgirdęs staigimą, taip pat persigando, nes pagalvojo, kad jaguaras jau ateina jo suėsti. Staiga abu žvėrys šoko pro langus ir nudūmė į girią — vienas į vieną pusę, kitas į kitą.

Taip jaguaras su briedžiu ir nebesuėjo drauge gyventi.

MEŠKA IR PAMESTINUKĖ

(lietuvių pasaka)

Gyveno kartą senelis su senele ir turėjo mergytę. Kai senelė numirė, senelis vedė ragana. Toji ragana labai neken-tė mergytės ir nuolat ragino senelį, kad jis ją kur nors išvež-tų iš namų.

— Jeigu tu jos neišveši, tai aš ją nužudysiu, — sakydavo ragana.

Vieną kartą senelis pasiėmė kirvį ir išsivedė dukterį į didelę girią. Ten jie rado trobelę.

— Tu palauk čia, o aš eisiu malkų kapoti, — sakė senelis.

Mergytė pasiliko trobelėje, o senelis išėjo laukan, pririšo prie medžio kūlę ir parėjo namo.

Duktė sėdi sėdi troboje ir niekaip negali sulaukti tėvo grįžtant. Vėjas supa kūlę, kaukši į medį, o mergytei rodosi, kad tai jos tėvelis malkas kapoja. Nusibodus laukti, ji išeina kieman ir sako:

— Gana jau prikapojai malkų, tėveli, eikim namo.

Nesulaukdama atsakymo, duktė vėl sugrįžo į trobelę.

Laukia, laukia, o tėvas vis nepareina su malkomis. Mer-gytė vėl išėjo kieman, ir vėl girdi, kaip kūlė supama pykši į medį, tarytum kas malkas kapotų.

— Gana jau, tėveli, — sakė ji, — pakaks malkų, kiek pri-kapojai. Eikim namo.

Vėl niekas nieko neatsakė, ir mergytė vėl sugrįžo į tro-belę. Ilgai ji taip laukė, bet kai tėvas neparėjo su malkomis, ji išėjo kieman trečią kartą ir nuėjo tiesiai į tą vietą, kur gir-dėjosi kirvio pokšėjimas. Čia mergytė pamatė, kad nei tėvo nei malkų nėra, tiktai kūlė, pririšta prie medžio, pykši. Ji la-bai išsigando, atsiradus viena tokiam dideliame miške, toli nuo savo namų, ir pradėjo šaukti:

— Kas esate miškuos, kas esate laukuos, ateikit man į pagelbą!

— Aš meškelė vargdienėlė, aš ateisiu tau į pagelbą, — atsiliepė storu balsu meška iš laužo.

Mergytė dar labiau išsigando, įbėgo į trobą, uždarė du-ris, atsigulė į lovą, apsiklojo galvą kailiniais ir dreba.

Meška priėjo prie durų ir šaukia:

— Merga, merga, atidaryk duris!

Mergytė atidarė.

— Merga, merga, įkelk mane į trobą!

Mergytė įkėlė ją į trobą.

— Merga, merga, paklok man patalą!

Mergytė paklojo patalą.

— Merga, merga, užkelk mane ant lovos!

Mergytė užkėlė mešką ant lovos.

— Merga, merga, pakrapštyk man ausį!

Mergytė pakrapštė ausį, ir iš ausies pradėjo byrėti miltai. Taip daug jų pribyrėjo, kad gal buvo kokia pusė maišo.

— Merga, merga, išvirk man parpelių!

Mergytė užkūrė ugnį, užkaitė katilą su vandeniu ir pradėjo dirbti parpelius. Kur buvus kur nebuvus, atbėgo pelytė ir prašo:

— Duok man kokį kleckelį. Jeigu tau bus kokia bėda, aš ateisiu į pagelbą.

Mergytė papenėjo pelytę, ir kai toji nubėgo sau, ji paėmė virti parpelius ir padavė meškai.

Privalgius parpelių, meška prikrovė ant pečiaus po dvi eiles malkų ir plytų, padavė mergytei raktelius ir liepė bėgioti po trobą pasieniais ir skambinti rakteliais. Pati gi užlipo ant pečiaus, užgesino žiburį ir pradėjo švaistyti į visas puses malkom ir plytom. Tuo laiku pribėgo prie mergytės pelytė, paėmė iš jos raktelius, liepė pasislėpti po pečium, o pati pradėjo lakstyti pasieniais ir skambinti rakteliais. Meška išsvaidė visas malkas ir plytas nuo pečiaus, bet pelytei nekliudė. Tada pelytė pribėgo prie mergytės, gražino jai raktelius ir liepė lįsti iš po pečiaus.

— Merga, merga, ar tu dar gyva? — klausė meška nuo pečiaus.

— Gyva, — atsakė mergytė.

Tada meška nulipė nuo pečiaus ir vėl prašė pakrapštyti vieną ausį. Dabar pradėjo byrėti ne tik miltai, bet ir daugybė kitokių daiktų. Paskui ji prašė pakrapštyti kitą ausį, iš kurios išėjo pora didelių gražių arklių, pakinkytų auksinėj karietoj. Tokių gražių arklių nei tokios puikios karietos mergytė kaip gyva nebuvo mačius.

Mergytė tuoj prisikepė gardžiausių pyragų, susidėjo vis-

ką į karietą ir išvažiavo į namus. Ties vartais būdama, senelio kalytė pamatė mergytę atvažiuojant ir pradėjo loti:

Kiau, kiau, atvažiuoja senelio duktė!

Kiau, kiau, atsiveža daug pyragų!

Kiau, kiau, duos man kur didesni, kur gardesni!

Išėjo ragana, nuvijo kalytę nuo vartų ir vėl sugrižo į trobą. O kalytė vėl atbėgo prie vartų ir vėl loja:

Kiau, kiau, atvažiuoja senelio duktė!

Ragana vėl išėjo kieman, vėl nuvijo kalytę nuo vartų, bet kai tik ji sugrižo į trobą, kalytė vėl pradėjo skalyti:

Kiau, kiau, atvažiuoja senelio duktė!..

Baisiausiai perpykus, ragana išbėgo iš trobos, ir jau norėjo su kažerga užmušti kalytę, bet tuoj pat pamatė senelio dukterį, įvažiuojančią su vežimu pyragų. Patį didžiausią ir gražiausią pyragą davė kalytei, o kitus išdalijo seneliui, raganai ir jos dukrai. Pamatę ją gyvą ir sveiką, visi labai stebėjosi ir klausė, kaip ji čia atvažiavo ir kas jai tokią puikią karietą padovanojo. Mergytė viską papasakojo taip, kaip buvo. Ragana dar labiau supyko ant senelio dukters ir dar labiau pradėjo jos neapkęsti.

— Vesk ir mano dukterį ten, kur buvai nuvedęs savąją, — tarė ji vieną dieną seneliui.

Senelis nuvedė raganos dukterį į tą pačią girią, paliko toj pačioj trobelėj, pririšo prie medžio kūlę ir parėjo namo.

Raganos duktė sėdi troboje ir juokiasi. Palaukusi kiek, ji išėjo kieman ir tarė juokdamasi:

— Tėveli, pakaks jau malkų.

Ir vėl sugrižo vidun.

Išėjo ji ir antrą kartą, o išėjusi trečią kartą, ji nuėjo prie medžio, prie kurio buvo pririšta kūlė ir, kaip senelio duktė, ėmė šaukti:

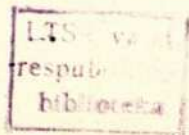
— Kas esate miškuos, kas esate laukuos, ateikit man į pagelbą!

— Aš, aš, meškelė vargdienėlė ateisiu tau į pagelbą, — atsiliepė meška iš laužo.

Tada raganos duktė, taip, kaip ir senelio dukrelė, parbėgo į trobą ir atsigulė lovoje.

Meška priėjo prie durų ir sako:

— Merga, merga, atidaryk duris!

— Ar pati negali atsidaryti? — atsakė raganos duktė. Meška atsidarė duris.

— Merga, merga, įkelk mane į trobą!

— Ar negali pati įlipti? — atsakė raganos duktė. Ir ką tik meška liepė daryt, raganos duktė neklausė. Ji nepaklojo meškai lovos, nepakrapštė ausies, o kai verdant parpelius, atbėgo pelytė ir paprašė, kad ir jai duotų nors kleckelį, raganos duktė sušuko:

— Ar neisi lauk! Ko tau čia reikia?

— Su kuo tu čia kalbiesi? — paklausė meška, gulėdama lovoje.

— Su pele, — atsakė raganos duktė.

— Sutrypk kojom, ir nubėgs, — pamokė meška. Raganos duktė sutrypė kojom, ir pelytė nubėgo tolyn.

Kai parpeliai buvo išvirti, meška pavalgė, užlipo ant pečiaus, kur buvo pilna prikrauta malkų, akmenų ir plytų, užgesino žiburį, padavė raganos dukrai raktelius ir liepė laksyti ir skambinti. Tuo tarpu meška ėmė svaityti nuo pečiaus plytomis, malkomis ir akmenimis. Šį kartą pelytė neatbėgo raganos dukrai į pagelbą, ir meška jos vos neužmušė.

Paskui raganos duktė pakrapštė meškos ausį, iš kurios išlindo kiaulė, pakinkyta geldoje. Meška pasodino raganos dukterį į geldą, prikrovė kaulų ir liepė kiaulei namo parvežti. Kalytė, stovėdama prie vartų, vėl kiauksi:

Kiau, kiau, atvažiuoja raganos duktė.

Kiau, kiau, su geldele, su kauleliais,

Duos man kur didesnę, kur gardesnę kaulelį.

Ragana jau seniai sėdėjo prie lango ir laukė dukters parvažiuojant su pyragais. Išgirdusi kalytę taip lojant, ji tuoj nuvaikė ją. Bet kalytė ir vėl lojo. Tada ragana, baisiausiai perpykus, išbėgo kalytės mušti. Tik pamačius kiaulę atvažiuojant ir geldoje savo dukterį besėdint, iš pykčio apalpo ir vietoj nusibaigė.

Matydama, kad nebėra kas vienai veikti, raganos duktė apžergė šluotą ir išjojo kažkur į pelkes. Tik senelis su dukrele ilgai ir laimingai gyveno, ir nieko jiems nebestigo.

*

Mokytojas: — Kas gali pasakyti, kur galima rasti dramblių?

Mokinys: — Drambliai tokie dideli, kad retai kas juos pameta.

Suzuki Harunobu piešinys

Japonų mergaitė su žibintu.

Tokia buvo LIETUVA

V. ČIŽIŪNAS

VYTAUTO GALYBĖ IR MIRTIS

Žemaičių krikštas. Kai atėjo 1413-1414 metų žiema, Trakų gyventojai atsikvėpė nuo visų darbų ir rūpesčių. Pilis saloje jau buvo baigta statyti ir įrengta su visais anų laikų patogumais. Lietuvos valdovas, didysis kunigaikštis Vytautas, nieko negailėjo, kad jo dar vaikystės dienomis pamėgtoji sala ir pilis joje būtų tikrai verta didelės valstybės valdovo poilsio vietos. Deja, pats valdovas ir dabar vis dar negalėjo ilgiau joje pagyventi. Valstybės tvarkymo rūpesčiai vertė jį važinėti dideliais jos plotais ir pačiam tarti savo valią, kai vietiniai smulkūs kunigaikščiai nesutiko savitarpyje, ar paties Vytauto paskirtieji valdininkai negalėjo bylų spręsti be paties valdovo žodžio.

Be visų smulkių rūpesčių, Vytautas įvykdė ir vieną labai stambų uždavinį. 1413 metų vasarą abu su Jogaila, atkeliavusiu iš Lenkijos, išvyko į Žemaičius. Reikėjo baigti lietuvių tautos krikštą, kad būtų įrodytos krikščioniškam pasauliui pačių lietuvių pastangos krikštytis. Tuo pačiu žygiu reikėjo įrodyti, kad kryžiuočiai nieko nepadarė žemaičių krikštui, nors turėjo progų, ilgokai valdydami Žemaičių kraštą.

Abu valdovai neilgai tevažinėjo po Žemaičius, vos vieną savaitę. Sunkus buvo krikštijimo darbas, neturint lietuvių ar lietuviškai mokančių kunigų. Patys valdovai dažnai turėjo aiškinti žmonėms naujojo tikėjimo tiesas. Iš Vilniaus ar Lenkijos atsivežtieji kunigai atlikdavo tik krikšto apeigas.

Kai Vytautas palydėjo į Lenkiją grįžtantį pusbrolių Jogailą ir pats pasiliko lankyti pietinių Lietuvos sričių, dalis lydėjusių bajorų ir karių grįžo namo. Grįžo į Trakus ir Mantautas, dalyvavęs Žemaičių

krikšto žygyje. Džiaugėsi jo sulaukę namiškiai, ypač džiaugėsi abu jau mums pažįstami berniukai, tikėdamiesi ir sau kai kurių naujienų.

Pailsėjęs iš kelionės, Mantautas ėmė pasakoti pas jį susirinkusiems kaimynams bajorams, kaip vyko žemaičių krikštas.

— Įdomus buvo mūsų žygis. Juk aš pažįstu Žemaičių kraštą, nes ir pats esu žemaitis. Nuo pat vaikystės dienų persikėlęs su tėvais į Senuosius, vėliau į Naujuosius Trakus, aš dar kunigaikščio Kęstučio laikais ne kartą lankiausi Žemaičiuose — ar karo žygių metu, ar kokius kitus uždavinius atlikdamas. Daug kas pasikeitę ir Žemaičiuose, todėl ir sakau, kad buvo įdomu dalyvauti žygyje į Žemaičius. Labai žymu, kad tą kraštą valdė svetimieji: čia, žiūrėk, sudeginta sodyba, ten išgriauta pilis, o dar kitur pamatysi ir visai naują pilį pastatytą. Žmonės ten vargingiau gyvena, negu čia, bet jie nėra nusiminę ir net nieku nesiskundžia, išskyrus kryžiuočių skriaudas.

— O kaip gi vyko pats žemaičių krikštas? Ar jie norom priėmė krikščionybę? — paklausė vienas klausytojų.

— Tai jau negaliu sakyti, kad su noru, — atsakė Mantautas. — Patys galite suprasti, kad žemaičiai neapkenčia visko, kas jiems priemeną kryžiuočius. O juk naujas tikėjimas yra tas pats, kurį išpažįsta kryžiuočiai. Taigi ir noro krikštytis nė vienas ten nerodė. Atsimenate gerai, kaip vyko krikštas Vilniuje ir visame mūsų krašte... Ar daug čia kas taip jau norėjo krikštytis? Tik tie, kurie daugiau apie naują tikėjimą girdėjo iš vilniškių pranciškonų, ar pažino tą tikėjimą, keliaudami svetimose šalyse! O žemaičiai apie krikščionybę sprendė iš jos nešėjų, kryžiuočių. Žiaurus jų valdymas labai paveikė žemaičius: jie net ir savaisiais nebepasitiki, kol susipažįsta ir susiartina — daug laiko praeina.

— O kaip buvo su naujo tikėjimo aiškinimu? Juk reikėjo gi ir papasakoti šį-tą apie krikščioniškąjį Dievą, prieš imantis krikštyti, — paklausė vėl vienas iš susirinkusių trakiečių.

— Žinoma, kad reikėjo aiškinti, — atsakė Mantautas. — Aiškintojais buvo net patys valdovai. Jie kalbėjo žmonėms, tik ar žemaičiai daug suprato, tai jau nežinia. Savų kunigų neturime, o lenkai ar kiti kurie svetimšaliai nemoka mūsų kalbos. Teko ir man pačiam kalbėtis su žemaičiais. Pirma mūsų žygiavo ginkluotų karių būriai, kuriems buvo įsakyta rinkti žmones prie pilių ar didesnių kelių. Mes taip ir keliavome iš vietos į vietą. Visur patys pirmieji krikštijosi bajorai, po jų — pilių sargybų kariai ir šiaip jau kiti arčiau kelių gyvenę žmonės. Visa eiga buvo labai panaši, kaip ir pas mus, Jogailos valdymo

laikais: savieji kalbējome žmonēms apie Krikščionių Dievą, o lenkai kunigai krikštijo žmones būreliais po penkis ar dar daugiau. Abu karaliai susitarė Žemaičių kraštui paskirti atskirą vyskupą. Bet tai jau bus padaryta vėliau. Mūsų didysis kunigaikštis Vytautas pradžioje skirsiąs vietas bažnyčioms statyti. Ir mano senoji tėviškė, Ariogala, gaus bažnyčią. Taip pats valdovas man pasakė, kai ten kiek ilgiau užtrukome su krikštu.

— Tai dabar kryžiuočiai graužia pirštus, girdėdami apie Žemaičių krikštą, — prabilo kažkas iš šalies.

Už rytojų, už tėvų namus.

V. Maželio nuotr.

Šitoji laisvės statula pasitinka visus, kurie pasiekia J.A.V. krantus.

KOVOS DĖL JAV NEPRIKLAUSOMYBĖS

Kazys Rinka

Kai tarp Anglijos ir Prancūzijos baigėsi karas dėl kolonijų, Anglija atsidūrė sunkioje būklėje. Karas jai brangiai kaštavo, dabar ji turi nemažą skolą. Joms apmokėti ji uždėjo savo piliečiams didžiulius mokesčius. Apkrovė mokesčiais taip pat ir Amerikoje gyvenančius kolonistus. Visa būtų buvę pusė bėdos, jei nebūtų buvę daroma skirtumo

tarp Amerikoje ir Anglijoje gyvenančių žmonių. Užtat ir prasidėjo nesutarimai.

Buvo sušauktas pirmasis amerikiečių kongresas, kuriame nutarta priešintis anglams. Iki šiol anglai jau buvo sutraukę nemaža savo kariuomenės. Karo neišvengta. Anglai slapta pradėjo burti kariuomenę prie svarbesnių miestų ir siuntinėti savo šnipus amerikiečių vadams susekti ir suimti. Amerikiečiai pasipriešino. Vieną naktį, kai amerikiečiai sužinojo, kur susibūrę anglai, vienas jaunuolis, Paul Revere, pralėkė kelis miestus ir sukėlė visus prie ginklo. Rytą anglus sutiko jau pasiruošę kolonistai. Anglai pasitraukė. Žinia apie anglų mėgintą ginkluotą pasikėsinimą pasklido po visas kolonijas, ir visi skubėjo ruoštis kovai dėl nepriklausomybės. Kaip tik šiuo metu Filadelfijos

L. Vilimo paveikslas

Pirmieji emigrantai Amerikoje.

mieste buvo šaukiamas antrasis amerikiečių kongresas. Kongresas pirmiausiai išrinko Jurgį Vašingtoną (George Washington) kariuomenės vadu. Šis žmogus vien dėl savo tėvynės meilės buvo tinkamas vadas. Be to, Vašingtone anksčiau buvo matininkas, ir bedirbdamas turėjo progos apkelti visas kolonijas, todėl jis pažinojo visas svarbesnias dabartines kovos vietas. Kongrese visi kolonistai apsisprendė, kad jie nėra kokios nors kolonijos žmonės, bet amerikiečiai.

Netrukus tie patys kongreso dalyviai parengė Amerikos Nepriklausomybės Deklaraciją. Pirmasis ją pasirašė John Hancock. Rašydamasis jis pareiškė: "John Bull (Jonu Bulliu pravardžiuodavo Angliją) galės tai perskaityti ir be akinių".

Kova buvo nelygi. Amerikiečiams trūko ne tik ginklų, bet ir prietusių vadų, todėl jie, kaip nepriklausoma valstybė, nutarė nusiųsti savo atstovus į anuometines pasaulio valstybes. Į Prancūziją nuvyko Benjaminas Franklinas, pagarsėjęs savo išradimais ir išmintimi. Jis pasirodė esąs neblogas diplomatas, nes jo kelionė davė amerikiečiams prancūzų kareivių gerų vadų (pvz., garsusis Lafayette; kai 1914 - 1919 metų kare amerikiečiai atvyko į Prancūziją, jų šūkis buvo: "Lafayette, mes čia").

Atvyko kovoti ir Kosciuška, Pulaskis ir baronas von Steuben. Prancūzai džiaugėsi radę progos susimušti su anglais, nes jie dėl jos neteko Kanados ir didžiulių plotų vidurinėje Amerikoje.

1781 m. spalio 19 d. amerikiečiai sumušė anglus ir tuo būdu buvo laimėta nepriklausomybės kova. Po karo pasiuntiniai išvyko į visus kolonijų kampus linksmos žinios pranešti.

Bet po karo iškilo reikalus rinkti savąją vyriausybę. Vašingtonas buvo išrinktas pirmuoju prezidentu. Sostinė vardą gavo New Yorkas. Vašingtonas buvo išrinktas ir antrą kartą, bet, baigęs prezidentauti dabar, trečią kartą atsisakė būti renkamas. 1790 m. sostinė perkelta į Filadelfiją. Kongresas nutarė palikti sostinę šiame mieste dešimčiai metų, o tuo metu parinkti sostinei vietą ir pastatyti ten miestą. Naujasis miestas pastatytas prie Potomac upės. Miestas buvo pavadintas Vašingtonu. Miestą išplanavo prancūzų inžinierius, kuris buvo atvykęs į Ameriką revoliucijos metu. Nors pagal šį planą ne viskas įvykdyta, vis dėlto Vašingtonas yra gražiausias Amerikos miestas.

LAISVOJE AMERIKOJE

Nepriklausomybės karui (ar tikriau revoliucijai, nes iš tikrųjų tai buvo amerikiečių sukilimas prieš Anglijos valdžią) pasibaigus, daugelis žmonių didžiausiais būriais pradėjo plaukti į naująją žemę. Važiavo prancūzai, vokiečiai, olandai, anglai ir kiti. Visiems buvo žino-

Vašingtono priesaika 1789 m. balandžio 30 d.

ma, kad ten laisvė tikėti, kalbėti ir t.t. Vieni bėgo dėl tikybinio persekiojimo, kiti nusikalte, bet atvykę pastebėjo, kad tik savo triūsų jie gali išlikti gyvi, nes tas valgė, kas dirbo. Ilgainiui žmonės ėmė jaustis per daug susikimšę miestuose, tad pradėta judėti į vakarus.

Už kalnų, esančių rytinėje Amerikos dalyje, kolonistai rado derlingus žemės plotus ir čia sukūrė didžiausius ūkius. Su taip plačiai išsisklaidžiusiais žmonėmis sunku buvo susisiekti. Pradėta statydinti

didesni laivai. Tai maža tepadėjo. Pagaliau 1807 m. pasirodė pirmasis garlaivis. Tai pagreitino ne tik žmonių kėlimąsi iš vienos vietos į kitą, bet davė progos prekybai ir pramonei augti. 1828 m. įvyko ir kita staigmena: buvo atidaryta pirmoji geležinkelių linija. Dėl to žmonės pasijuto arčiau vieni kitų, nes lengvai galėjo susisiekti. Žmonės veržėsi į vakarus. Visi jį ieškojo daugiau laisvos vietos, tad Amerika pasidarė visišku tos laisvės simboliu. Niekas nelaikė, niekas nevaržė.

Bet niekas taip greitai nenuvarė žmonių į vakarus, kaip aukso atradimas. 1847 m. vienas malūno darbininkas, kasdamas griovį, aptiko aukso gabalą. Vieta buvo toli vakaruose, bet žinia pasiekė tolimiausius Amerikos kampus, ir imta nepaprastai veržtis į vakarus. Kalifornijos plotus kaip bematai apgyvendino.

Vakarų apgyvendinimas sukėlė ir rūpesčių. Iš kilo klausimas, ar vakarai gali turėti vergų, ar ne. Galų gale šis reikalas buvo priežastis didžiojo Amerikos pilietinio karo. Piliečiai, turėjusieji didžiuosius medvilnės ūkius, apdirbamus negrų vergų, atgabentų iš Afrikos dykai, nenorėjo vergams suteikti laisvės. Šiauriečiai, kuriems negrai negalėjo dirbti fabrikuose, nesutiko. Vyriausybė skilo į dvi grupes: vieni už vergiją, kiti prieš ją.

Tuo metu Amerikos prezidentu buvo Abrahamas Lincolnas (Lincolnas). Jis buvo paprasto kolonisto sūnus. Mažas neturėjo progos lankyti mokyklos, ir visus mokslus išėjo pats mokydamasis iš tų knygų, kurias kaimynai jam paskolindavo. Bet jis buvo griežtai nusistatęs prieš vergiją.

Pilietinis karas prasidėjo 1861 metais. Iki 1863 m. pietiečiai vis dar laikėsi. Jiems daug padėjo tai, kad jų ūkiuose vis dar dirbo negrai. Bet tais pačiais metais Lincolnas paskelbė įstatymą, kuriuo negrams buvo suteikiamos visos teisės. Šiuo įstatymu negrai galėjo laisvai bėgti iš pietų į šiaurę. 1865 m. balandžio 9 d. pietiečiai buvo sumušti. Tuo karas baigėsi, ir Amerikoje prasidėjo taikingasis perijodas, kuris tebėra nesudrumstas iki šių dienų.

Amerikiečiai buvo plačiai išsisklaidę po visą žemyną, ir nebuvo tarp jų glaudaus ryšio. Susisiekimas buvo sunkus. Reikėjo jį ieškoti išeities. Imta statyti didžiausias Amerikos geležinkelis, sujungęs vakarus su rytais. Ši linija gabeno lietuvių, švedų, norvegų, danų ir kitų kraštų žemės ūkio darbininkus į derlinguosius Misisipi upynų plotus. Nuo Kanados iki Meksikos įlankos pradėjo augti miesteliai ir miestai.

Iš pradžių gyvenimas buvo paprastas. Darbo daug, bet žmonių reikalavimai nedideli. Visi pasitenkindavo tuo, kas buvo. Pamažu plito mokyklų tinklas. Baigę mokyklas, pradėjo statyti gražesnius miestus. Išradimai lengvino žmonių darbą. Didesnis mašinų skaičius reikalavo daugiau geležies. Buvo pradėtas gaminti plienas. Anglis davė

daug geresnę šilumą, negu malkos. Žmonės ėmė užtvėnkinti upes. Ap-
saugodami savo namus nuo potvynių, jie gaudavo elektros energiją.
Laivininkystės bendrovės statė naujus didžiulius garlaivius. Vakaruo-
se žmonės rado ne tik aukso, bet ir naftos. Netrukus vienas išradėjas
surado būdą kaučiukui pagaminti, 1905 m. Wright (Vraitas) paga-
mino lėktuvą, kuriuo pajėgė šiek tiek paskristi.

Tai vis buvo žingsniai į dabartinę Amerikos kultūrą. Čia gimė
visa eilė išradimų. Samuel Morse pagamino pirmąjį telegrafo apar-
tą. Elias Howe išrado siuvamąją mašiną.

Šiandien naktį visur miestai skęsta šviesoje. O šią šviesą išmoko
pagaminti garsusis amerikietis išradėjas Tomas Edisonas.

Čia trumpais bruožais norėta nurodyti tuos kelius, kuriais ėjo
Amerikos Jungtinių Valstybių kūrimasis. Žinoma, varžydamiesi dėl
vietos, negalėjome duoti pilno vaizdo. Ypač jaučiama didelė spraga,
nes nematyti nieko apie Amerikos rašytojus, menininkus, muzikus ir
kitus, kurie nemažiau kėlė Amerikos kultūrą. Bet, galbūt, galėsime
apie tuos žmones vėliau atskirai išsitarian.

TAU MELDŽIUOS...

DANUTĖ LIPČIŪTĖ

Dievuli, Tau meldžiuos kas rytą,
Kas vakarą kelius lenkiu,
Už dangų, žvaigždėmis nulytą,
Už motinos lopšinės liūlia - liū...

Už saulės spindulį žiedely,
Už juoką laimėj ir džiaugsme,
Už ašarą skaudžiam vargely
Ir sapną, migdantį nakčia...

Už ranką, galinčią rašyti,
Mokyklon vedančius žingsnius,
Maldos galias neišsakytas,
Už atsiprašymo žodžius...

Dievuli, Tau meldžiuos kas rytą,
Kas vakarą kelius lenkiu: —
Tauta mana, nūn išblaškyta,
Kad grįžtų į gimtus namus.

Nuolatinis Eglutės bendradarbis Paulius Jurkus, kuris šiais metais laimėjo Draugo literatūrinę premiją už romaną "Smilgaičių akvarėlė". Sveikiname!

TA SRIUBUTĖ IR SPIRGAI

ST. MALAIŠIS

Ta pelytė, ta mažoji,
Ką daryti nežinojo.
Nežinojo, ką daryt,
Kaip tą katę išvart.

Ir sumanė virti sriubą.
Į virtuvę bėga skuba.
Ta sriubutė ir spirgai —
Iš tikrųjų, neblogai.

Katinėlis vis dar tyko —
Jam sriubutės nebeliko.
Oi, pelyte, bus blogai,
Tokie aštrūs jo nagai.

Ta pelytė, ta mažoji,
Pilnu samčiu užsimojo.
Katinėli, katiniuk,
Kol dar gyvas, iš čia spruk!

ŽIEMOS DIENA

Vėjas pučia pro eglaitę,
Vaikai bėga per kiemelį.
Visi linksmi, visi juokias,
Visi šokinėja.

Katinėlis lips eglaitėn,
Gaudys rudą voveraitę.
Kai pasnigs, lipdysim senį,
Visi šokinėsime.
Tai bus linksmas, tai bus gera,
Žaisim, kiek norėsime.

*Aldytė Kregždaitė, 9 m., 4 skyriaus mokinė,
Cincinnati, Ohio.*

GALVOSŪKIAI

Statmenai: Garsus Lietuvos rašytojas.	5. piliakalnis Žemaitijoje.
Gulsčiai:	6. miestas Vilniaus krašte.
1. ežeras pietų Lietuvoje.	7. didžioji Lietuvos upė.
2. miestelis Vilniaus krašte.	8. Lietuvos kunigaikštis.
3. Neries kairysis intakas.	9. piliakalnis Žemaitijoje.
4. mergaitės tautiškas vardas.	10. Šešupės intakas.

MISLĖS

1. Nei valgo nei geria, o visada eina.	je nesimato.
2. Už žemę didesnis, už pupą mažesnis, tamsoje matosi, šviesoje nesimato.	Vertinama 5 taškais. Atsiuntė Uosis Juodvalkis, E. Chicago, Indiana.

ATSISVEIKINIMAS SU EGLUTĖS SKAITYTOJAIŠ

Metus išredagavęs Eglutę, turiu su ja atsisveikinti. Kodėl? — paklausit. Ogi todėl, kad atsirado labai daug kito darbo, be to, noriu kokią knygėlę parašyti. Nebeužtenka laiko. O Eglutės redagavimas nėra lengvas. Ir jeigu man nebūtų atėję į talką kiti rašytojai, dailininkai ir skaitytojai, tai nežinau, ar būčiau pajėgęs ir tuos vienus metus ište-sėti. Todėl čia ir noriu labai nuoširdžiai padėkoti artimiausiems bendradarbiams, kurie nepagailėjo savo raštų ir piešinių, tuo būdu padarydami mūsų žurnalą gražų ir įdomų.

Pirmiausia noriu tarti padėkos žodį dailininkams Adai Korsakaitei ir Povilui Osmolskiui, kurie labai rūpestingai ir gražiai puošė Eglutės puslapius. Ir rašytojams: Audronei, Babickui, Baronui, Butkienei, Gražuliui, Jankui, Joerg, Jonikui, Jurkui, Mazalaitei, Rūteniui, Spaliui, Šeiniui, Tomarienei, Tulauskaitei, Vaičiulaičiui, Žitkevičiui. Taip pat Lipčiūtei, Pralgauskaitei, Grigaičiui, Gerdvilienei, Kašiubienei, Lekniutei, Mikalauskui, Pauliui, Stasaitei ir kitiems.

Ypatinga padėka priklauso Čičiūnui, kuris per eilę Eglutės numerių taip gražiai ir įdomiai pasakoja mums apie senąją, gražiąją ir nemirtingąją Lietuvą.

Didelę Eglutės administravimo naštą neša jos leidėjas, Lietuvių Kultūros Institutas, jos administratorė sesuo Oliveta ir kun. Paulauskas. Jiems mes visi padėkokim ir palinkėkim, kad jie ir toliau taip gražiai ir rūpestingai tvarkytų Eglutės reikalus. Taip pat gražaus žodžio verti jos rinkėjai ir spausdintojai. Jų dėka mūsų Eglutė atrodo vienu iš gražiausiai atspausdintų lietuviškų žurnalų.

Baigdamas atsisveikinimo žodį, iš visos širdies linkiu, kad naujo redaktoriaus rankose Eglutė dar ilgus metus žaliuotų ir puoštų kiekvieno lietuviuko ir lietuvaiteš kambarį. Rašykite jai, skaitykite ją, platininkite ir remkite, nes Eglutė yra viso pasaulio lietuviams labai reikalingas laikraštis. Lygiai reikalingas, kaip mokslo vadovėliai ir sąsiuviniai. Neužmirškite, ką kadaise parašė vienas mūsų mokslininkas:

*Maža garbė svetimomis kalbomis kalbėti,
Didi gėda savosios gerai nemokėti.*

Skaitydami Eglutę, jūs niekada neužmiršit gražiausios ir seniausios pasaulyje lietuvių kalbos.

Stepas Zobarskas

EGLUTĖS DĖDĖ KALBA

MANO BRANGUČIAI,

Taip jau seniai su Jumis besikalbėjau! Kai paskutinį kartą Jums rašiau, buvo dar 1956 metai, o dabar jau 1957. Mes kiekvienais metais ne tik augame kūnu, bet ir dvasia. Visuomet, laukdami Naujų Metų, tikimės sulaukti kažko naujo, geresnio, gražesnio, negu iki šiol turėjome. Šia prasme aš ir sveikinu Jus Visus, nes tikrai reikia pasveikinti tą, kuris nori būti geresnis, protingesnis, kuris nori ir ryžtasi daugiau ir geriau padaryti. Tat, kuo geriausio pasisekimo — vis kilti augštin, vis žengti pirmyn!

Ir Jūsų Eglutė nori to paties. Ir ji stengiasi būti geresnė ir Jums patinkamesnė.

VIENAS PRAŠYMĖLIS

Jūs žinote, kad iki šiol Eglutė ištikus metus Jus lankė už tris dolerius. Tačiau, per tą laiką, kada Eglutė eina, nemaža kas pasikeitė, daug kas pabrango. Šiandien ir popierius, ant kurio Eglutė spausdinama, yra beveik dvigubai brangesnis, negu buvo seniau. Todėl Eglutė nebegali su tais trimis doleriais apmokėti visų išlaidų, kurios susidaro ją spausdinant, siuntinėjant ir tt. Todėl, nuo šių metų kovo mėn. 1 dienos Eglutė prašo iš Jūsų prisiųsti (ne tris dolerius,) KETURIS dolerius. Jums ir Jūsų Geriesiems Tėveliams tas vienas doleris tikrai nebus sunku pridėti, o Eglutei bus didi parama, ji galės ne likti skolose... Iki kovo mėn. 1 dienos Eglutės prenumeratą galima atnaujinti dar už tris dolerius. Prašome savo prenumeratą atnaujinti tuoj ir dar naujų skaitytojų surasti. Sena kaina galios tik iki kovo mėnesio 1 dienos, po to bus jau keturi doleriai metams.

Jums visiems tariau ačiū ir dėkoju už kantrybę, paramą, Eglutės skaitymą, jos rėmimą.

Jūsų EGLUTĖS DĖDĖ

EGLUTĖS SKAITYTOJAI KALBA

Siunčiu šių metų Eglutės prenumeratą \$3.00 ir sykiu aš su sesute susidėjusios pridėdam \$3.50. Mes labai norėtume, kad viena mergaitė Vokietijoje galėtų gauti Eglutę už tuos pinigus. Aš žinau kaip ji Eglutės lauks tikriausiai taip, kaip ir aš. Man Eglutė labai patinka ir norėčiau, kad ateitų pas mane dažniau.

Jūsų Daiva Bajorunaitė

Didžiai Gerbiamos Seselės,

Siunčiame \$4 money order: \$3 Eglutei 1957 metų prenumerata ir \$1 priedo; mūsų Mindaugas Eglutei ir visoms Gerbiamoms Seselėms siunčia gražiausius linkėjimus Naujuose Metuose; žaliuok Eglute nebudama nei audrų nei sausrų, žavėdama mus vaikučius apsakymėliais ir eilėraščiais ir sukurdamą gražių vaizdų apie mūsų tėvelių šalelę Lietuvą.

Su pagarba J. Mačiulis

1957 m. sausio 11 d. Chicago, Ill.

